

STRAJA ȚĂRII – ORGANIZARE ȘI OBIECTIV

Radu Florian Bruja

Pe 7 octombrie 1937, prin Decretul lege nr. 297 era constituită Straja Țării ca instituție autonomă de stat. Scopul ei era, potrivit reglementării, să asigure unitatea de doctrină, de principii și de execuție a activităților de educație a copiilor și tineretului. În fapt, instituția nu modifica decât denumirea vechii organizații de tineret cu profil de cercetășie, constituită prin Legea pentru înființarea Oficiului de Educație a Tineretului Român (O.E.T.R.) din 7 mai 1934. Instituția în sine nu trăda ideea că ar fi avut vreun scop în conturarea monarhiei autoritare pe care regele Carol al II-lea urmărea să o instituie. Această instituție a fost creată însă, pentru a crește și educa tineretul în spiritul monarhiei și a regelui și în afara gândirii politicianiste, în general, dar mai ales pentru a nu crea viitoare cadre pentru Garda de Fier sau pentru alte formațiuni extremiste, în special. “Sunt de acord asupra absolutei nevoi ca ea [Straja Țării] să nu fie înjghebată în Front, căci astfel pierde una din marile ei forțe, apoliticianismul” credea Carol al II-lea¹. Ministrul Marii Britanii la București, Reginald Hoare remarcă în acest sens că Straja Țării “însemna încă un pas spre consolidarea autorității personale a regelui” și că regele a hotărât personal că “aceasta este modalitatea prin care poate fura fulgerul din mâinile Gărzii de Fier”². Ideea înființării Străzii Țării nu a aparținut însă regelui ci lui Teofil Gh. Sidorovici. În acest scop, el a înființat la Cernăuți încă 18 iunie 1919 prima grupă de cercetași ce a purtat numele de Aron Pumnul (o scurtă vreme s-a numit și Dumbrava Roșie³).

Pe 15 decembrie 1938 în Monitorul Oficial a fost publicată Legea pentru organizarea și funcționarea Străzii Țării ce devenea instituție de stat deplin autonomă, cu personalitate juridică și patrimoniu propriu⁴. Pentru aceasta, toate primăriile din țară erau anunțate că au obligația de a sprijini Straja Țării asigurându-i spațiu pentru desfășurarea activităților cu toate dotările necesare, înlesniri și reduceri pe transportul public și concurs pentru orice activități străjerești⁵. Printr-o altă notă prefecturile de județ trebuiau să acorde o cotă de 0,50% anual din bugetul propriu în contul Străzii Țării⁶.

Straja Țării cuprindea obligatoriu toate persoanele în vârstă de 7-18 ani băieții și 7-21 de ani fetele, organizați în legiuni, centuri și stoluri. Comandantul suprem al Străzii era regele “Marele Străjer al Țării” căruia membrii îi jurau credință după următorul jurământ:

“Jur credință regelui meu Carol al II-lea

Jur dragoste și jertfă Țării și Neamului Românesc

Jur ascultare și supunere Străzii Țării

Așa să-mi ajute Dumnezeu”.

Copiii, până la vârsta de 14 ani făceau o făgăduință iar între 14 și 21 de ani un legământ iar devisa lor era “Credință și Muncă pentru Țară și Rege”⁷.

Tinerii străjeri, la împlinirea vârstei de 18 ani, își continuau “armonioasa desfășurare a educării” în cadrul Inspectoratului de pregătire premilitară până la 20 de ani când erau incorporabili. Educația tineretului în spiritul dorit de rege cuprindea în perioada străjeriei o cvadublă educație: o educație moral religioasă, o educație tehnico-practică, o educație fizică și o educație națională bazată pe evocarea marilor fapte de arme ale înaintașilor⁸. De altfel, Straja Țării avea “misiunea de a fi un auxiliar de mare preț al școlii fără ca prin aceasta să se înțeleagă că s-ar putea confunda cu școala”⁹. Și educația premilitară era foarte importantă; în acest scop, prin noua lege a pregătirii premilitare se atrăgea atenția opiniei publice și autorităților administrative să sprijine activitatea premilitarilor și să facă publice rezultatele ei. Pregătirea premilitară avea scopul transformării tânărului în soldat necesar țării¹⁰. Propaganda carlistă vedea străjeria ca pe “temelia vastei acțiuni pentru crearea noului suflu de viață românească”, premilităria ca pe “cultivarea programatică a însușirilor eroice ale neamului”, iar armata ca pe “dovada maturității și seriozității, a independenței de judecată și de cunoaștere, a îndatoririlor civice și militare față de Rege și de Patrie”¹¹. Odată cu împlinirea vârstei de 21 de ani, tânărul era

considerat apt pentru ași începe viața politică, bineînțeles, în cadrul Frontului Renașterii Naționale. Practic, întreaga viață a tânărului era programată: de la 7 la 18 ani, era inclus în Straja Țării, de la 18 la 20 de ani în premilitărie, urma apoi armata, iar de la 21 de ani avea dreptul (mai târziu obligația), de a se înscrie în Frontul Renașterii Naționale. Fetele erau pe toată perioada 7-21 de ani membre în Straja Țării.

Pe lângă "Marele Străjer al Țării" comanda o avea un comandant general având aceleași atribuții ca un ministru secretar de stat. Pe întreaga perioadă a existenței Străzii Țării titularul acestui post a fost Teofil Gh. Sidorovici. Organul consultativ al străzii era Consiliul Superior de Îndrumare (C.S.I.) compus din: Președintele Consiliului de Miniștrii, Patriarhul României, miniștrii Educației Naționale, Apărării Naționale, Aerului și Marinei, Internelor, Finanțelor, Sănătății și Asistenței Sociale, Muncii, Agriculturii și Domeniilor și Lucrărilor Publice și Comunicațiilor, Președintele Serviciului Social (până la desființare), Administratorul Casei Școlilor și bineînțeles Comandantul străzii. Sediul central al Străzii Țării era în București pe șoseua Bonaparte nr. 8. Subordonate Străzii Țării erau o serie de organizații ca: Uniunea Federațiilor Sportive din România și toate federațiile afiliate, Asociația Arcașilor României, Asociația Șoimii Carpaților, Asociația Creștină a Tinerilor și Asociația Creștină a Femeilor din România¹². Comitetul Superior de Îndrumare desemna un Comitet permanent de conducere compus din trei persoane (gen. Ion Manolescu, dr. Ștefan Șoimescu și prof. Nissa Cămărășescu). În conducerea Străzii Țării mai exista și un Stat Major format din mai multe secretariate: Direcția secretariatului cu subdirecția Presei și legăturile cu străinătatea, Direcția organizării cu serviciul organizării personalului și serviciul evidenței, Direcția îndrumării cu serviciul central de studii și îndrumare, Serviciul problemelor sociale, Serviciul educației fizice, Serviciul tabere și Direcția publicațiilor și gospodăriei cu serviciile materiale și transporturi, administrativ, economic și gospodăresc, central de contabilitate și serviciul contecios¹³.

În organizarea în teritoriu, Straja Țării era alcătuită din mai multe unități și subunități. Falanga străjerilor cuprindea toată țara, ținutul străjeresc cuprindea străjerii și străjerele din cadrul unui ținut administrativ, legiunea de străjeri cuprindea pe cei dintr-un județ, cohorta cuprindea străjerii și străjerele dintr-o localitate urbană, stolul de străjeri era la nivelul de școală, grupa de străjeri cuprindea o clasă, cuibul de străjeri cuprindea șase străjeri sau străjere, iar cuibușerul cuprinde trei străjeri sau străjere. Nu s-au creat unități sau subunități mixte de băieți și fete¹⁴.

Pentru îndrumarea cadrelor ce vor activa în Straja Țării s-a creat un centru de inițiere în localitatea Breaza pentru băieți și unul la Predeal pentru fete. A urmat în câteva luni alte centre la Cluj, la Șendriceni-Botoșani, Timișoara și Sf. Gheorghe. Durata cursului a fost de 10 zile dar termenul a urcat treptat la 12, 14, 16, 17, 20 de zile pentru a se statornici definitiv la 22 de zile. În acest mod, numărul comandanților a crescut în progresie geometrică. Dacă în anul 1934 erau 168 comandanți în 1935 numărul a crescut la 1618, iar în 1936 la 2045. În 1937 erau 3460 de comandanți, iar în 1938 urcă simțitor la 14072¹⁵. Numărul mare de comandanți se explică prin faptul că, fiind cadre didactice în majoritate, în calitate de funcționari al Străzii Țării erau bugetari, câștigând același salariu pe care l-ar fi avut în serviciu la catedră¹⁶. În schimb, ca funcționar ai Străzii aveau mai mult timp liber, un program mai diversificat și chiar posibilități materiale mai bune. O dare de seamă publicată de Straja Țării ne precizează și ordinea pe profesii a comandanților străjeri: 9999 comandanți erau învățători sau învățătoare, 2847 erau profesori, 693 aveau diverse profesii, 158 erau ofițeri, 97 preoți și 8 funcționari publici.

Cursurile au început în septembrie 1934 în 10 județe: Cernăuți, Dorohoi, Orhei, Constanța, Prahova, Gorj, Sibiu, Timiș, Cluj și Năsăud iar din ianuarie 1936 li se adaugă Storojineț, Câmpulung, Botoșani, Iași, Hotin, Lăpușna, Caliacra, Ilfov, Buzău, Muscel, Dolj, Brașov, Trei Scaune, Hunedoara, Bihor și Maramureș. În martie 1937 încep cursurile de pregătire a comandanților într-o a treia serie de județe: Rădăuți, Soroca, Bălți, Tighina, Cetatea Albă, Putna, Durostor, Vlasca, Teleorman, Romanai, Mehedinți, Severin, Caraș, Arad, Sălaj și Satu Mare, iar în 1938 în ultima serie au intrat în sistem și restul județelor. Se ajunge astfel ca în

1939 să fie 23372 comandanți dintre care 16055 comandanți străjeri, 4017 comandante străjere, 5500 ajutoari fără curs și 3800 ajutoare fără curs. În același an existau 9684 de unități de strajă și 2213457 de străjeri și străjere în întreaga țară¹⁷.

Regele Carol al II-lea a acordat o mare atenție Străzii Țării, presa și radioul acordând largi spații acestei organizații. Ea avea o revistă proprie lunară „De Strajă”, iar fiecare ținut avea o revistă trimestrială „Viața Străjerească”. Într-o adresă din martie 1939 s-a hotărât ca la toate sărbătorile să se organizeze câte o festivitate a Străzii. La sărbătorile naționale mari manifestările străjerești erau organizate sub egida autorităților locale care reprezentau Guvernul, iar la sărbătorile obișnuite manifestările se organizau în cadrul unei instituții sau a unei școli. Straja Țării și Ministerul Educației Naționale s-au pus de acord ca toate sărbătorile școlare să fie organizate în cadrul străjeriei¹⁸. Ziua de 8 iunie, ziua restaurației, a fost numită și sărbătorită ca atare „Ziua tineretului”. Pe 16, 23 ori 30 martie, în funcție de zona geografică s-a organizat sărbătoarea „Sădirea arborilor”¹⁹, iar pe 1 și 14 mai sărbătoarea mamelor cu mulți copii a fost însoțită și de un concurs²⁰.

Pentru a stimula activitățile străjerești s-au creat și o serie de decorații: Pro-virtute pentru fapte deosebite sau pentru jertfă de sine, Ordinul Straja Țării (IV clase) pentru fapte și realizări deosebite (acestea se acordau numai comandanților), Ordinul și Medalia Meritul Cultural pentru cei ce au adus servicii Străzii Țării și Medalia Straja Țării (III clase) pentru fapte străjerești (se acordau numai copiilor)²¹.

Straja Țării a acordat o atenție deosebită și taberelor și coloniilor școlare, numărul acestora crescând simțitor de la 111 tabere și colonii cu o capacitate de 15101 străjeri în 1936 la 214 tabere și colonii cu 26610 de străjeri în 1938²². Printr-un ordin al Ministerului de Interne din 1939 toate taberele și coloniile de tineret au trecut sub administrarea Străzii Țării și numai aveau drept de funcționare fără autorizația acesteia²³.

Deși înființată cu un scop politic precis, Straja Țării a fost o organizație utilă prin programul său educativ și prin inițiativele sale. Dintr-o dare de seamă a legiunii de străjeri Suceava reiese o bogată activitate mai ales în domeniul social. Între realizările practice ale străjerilor suceveni merită amintit că 8 stoluri s-au îngrijit de Monumentele Eroilor, alte 8 stoluri au curățat și înfrumusețat cimitirul local, iar 2 stoluri au amenajat cimitire de animale, împrejmuiindu-le cu gard de salcâmi. Străjerii suceveni au plantat în toamna anului 1938 25000 puieți de salcâmi, au însemănat 55530 nuci și 7 kg ghindă. Cinci stoluri de străjeri au amenajat terenuri de exerciții, au reparat în patru cazuri gardurile școlilor la care învățau ca și pe cel al unei văduve, au desfundat 840 m de șanț și au făcut patru podețe. Un stol a ajutat o sinistrită căreia i-a ars casa și un stol a botezat un copil sărac. De Crăciun, în același an, 39 de stoluri au participat la înfrumusețarea săracilor strângând și împărțind 65 piese de îmbrăcăminte, 4156 kg de alimente și 16005 lei²⁴. Cu astfel de realizări nici propaganda nu pare atât de exagerată când susținea că: „Neamul nostru românesc, ca și Biserica, vor avea în străjeria de astăzi și de totdeauna pivotul de susținere, temelia de granit a veacurilor viitoare”²⁵. Momentele ce aveau să vină peste România în vara anului 1940 iau prilejuit Străzii o ultimă șansă de afirmare. După primirea ultimatumului sovietic un comunicat al Ministerului de Interne institua Comitete ale autorităților formate din reprezentanții Partidului Națiunii și ai legiunilor de străjeri. Aceste comitete se îngrijeau cu primirea și cazarea refugiaților, cu preluarea și predarea arhivelor și valorilor aduse de autoritățile din teritoriile evacuate. Legiunile de străjeri au luat în grijă pe tinerii străjeri refugiați spre a-i îndruma și transporta la legiunea Arcul de Triumf din București²⁶. Străjerii în 7 și 18 ani și străjerele în 7 și 22 de ani refugiați din Basarabia și nordul Bucovinei au fost împărțiți în trei categorii: a) cei fără familii, b) cei care au părinți concentrați, c) cei refugiați cu familia dar fără posibilități de a-i întreține, înainte de a se deplasa spre București²⁷. O altă inițiativă de amintit din vara anului 1940 a fost programul de strângere de fonduri pentru înzestrarea armatei. În acest scop Straja Țării a editat o serie de cărți poștale ilustrate, reprezentând pe rege precum și momente din viața străjerească sau armatei²⁸. Se vede că nu a

fost deloc neglijabilă contribuția Străzii Țării într-o perioadă când conducătorii României nu au înțeles cum să spre integritatea statului român.

După schimbările bruște survenite la începutul toamnei anului 1940 prin Decretul lege nr. 3282 din 28 septembrie semnat de noul conducător al țării, generalul Ion Antonescu, Straja Țării a fost desființată iar bunurile sale au trecut în patrimoniul Mișcării Legionare²⁹. Deși a fost o instituție de stat cu utilitate practică mai ales în ceea ce privea educarea tineretului, Straja Țării amintea prea mult de fostul suveran al României și a trebuit să împărtășească soarta tuturor instituțiilor create de Carol al II-lea.

NOTE

1. Carol al II-lea, *Însemnări zilnice (1937-1951)*, Volumul II, București, Ed. Scripta, 1998, p. 256.
2. Belá Vago, *The shadow of the swastika. The rise of fascism and antisemitism in the Danube Basin 1936-1938*, Londra, Saxa House, 1975, p. 32.
3. "Viața străjerească (octombrie-decembrie 1939). Revista Ținutului străjeresc Suceava". Cernăuți, 1940, p. 28.
4. Constantin Hamangiu, *Codul general al României (coduri, legi, decrete legi și regulamente)*, Volumul XXVI, partea a III-a, București, 1938, p. 2627.
5. Arhivele Naționale. Direcția Județeană Suceava. *Fond Primăria orașului Suceava* 5/1939, f. 6.
6. *Ibidem*, f. 21.
7. C. Hamangiu, *op. cit.*, p. 2628.
8. Arhivele Naționale. Direcția Județeană Suceava. *Fond Prefectura județului Suceava*, 75/1939, f. 81.
9. Calendarul "Universul". București, p. 249.
10. "Buletinul pregătirii premilitare". Anul IV, nr. 1-2 (aprilie-mai 1939), p. 12-13.
11. "Suceava". Anul I, nr. 37 din 17 februarie 1939, p. 1.
12. C. Hamangiu, *op. cit.*
13. Calendarul "Universul". București, 1940, p. 257.
14. C. Hamangiu, *op. cit.*, p. 2629.
15. Calendarul "Universul". București, 1940, p. 255.
16. C. Hamangiu, *op. cit.*, p. 2632.
17. Calendarul "Universul". București, 1940, p. 256.
18. Arhivele Naționale. Direcția Județeană Suceava. *Fond Primăria orașului Suceava*, 5/1939, f. 9.
19. *Ibidem*, f. 7.
20. *Ibidem*, f. 10.
21. C. Hamangiu, *op. cit.*, p. 2638.
22. Calendarul "Universul". București, 1940, p. 257.
23. Arhivele Naționale. Direcția Județeană Suceava. *Fond Primăria orașului Suceava*, 5/1939, f. 11.
24. Idem. *Fond Prefectura județului Suceava*, 75/1939, f. 81.
25. "Viața străjerească (octombrie-decembrie 1939). Revista Ținutului străjeresc Suceava", Cernăuți, 1940, p. 10.
26. Arhivele Naționale. Direcția Județeană Suceava. *Fond Primăria orașului Suceava*, 3/1940, f. 11.
27. *Ibidem*, f. 23.
28. *Ibidem*, f. 24.
29. *Ibidem*, f. 25.

Abstract

"Straja Țării" was formed by children and young people and it has been set up by Charles the second. It included all children between seven and eighteen years, being organized in unities and subunities, with a view to bring up Romanian children away from the ideas of the iron guard's propaganda.